Klein blondje, groot verleden

Saoedi-Arabië | Anno 2026

Zondag 8 februari | Buraidah 2
Maandag 9 februari | Buraidah – Ushaiqer – Riyad 4

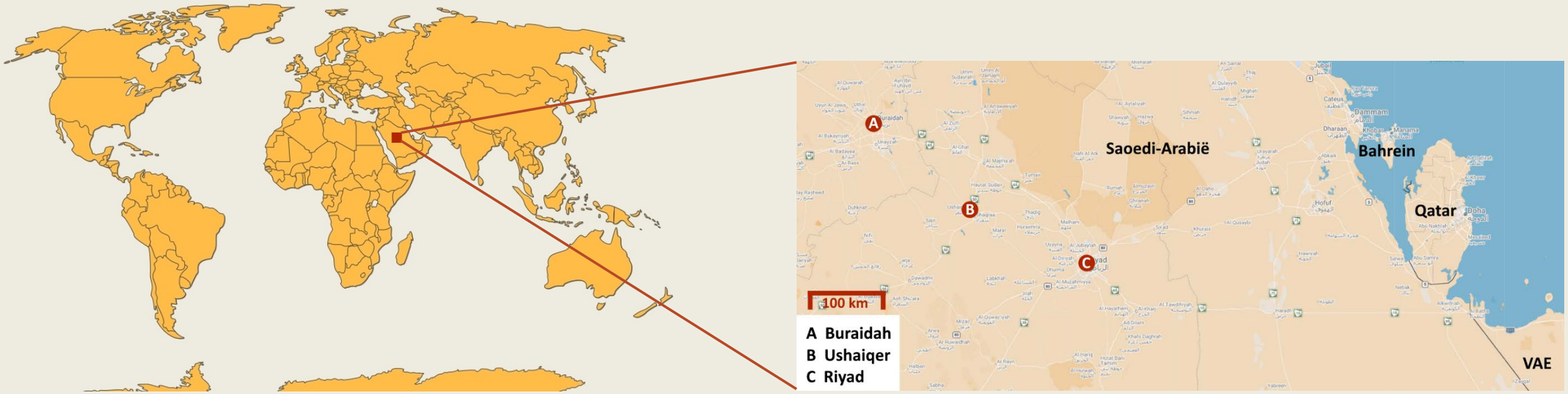

Zondag 8 februari | Buraidah

Zonder dadels en dromedarissen had Saoedi-Arabië simpelweg niet kunnen bestaan. De man aan wie deze boude uitspraak toegeschreven wordt, kon het weten, want hij was de legendarische oprichter en de eerste koning van het moderne Saoedi-Arabië.

Waar koning Abdoel Aziz al Saoed in feite de aandacht op wilde vestigen was het fundamentele probleem van overleven in de meedogenloze Arabische woestijn. De dromedaris was in de eerste plaats een onverwoestbaar transportmiddel, maar leverde ook vlees en melk. De dadelpalm was dan weer alom beschikbaar als voedzame bron van calorieën – niet alleen in de oases, maar ook bij de nomaden in de woestijn, want eenmaal gedroogd waren dadels makkelijk te vervoeren. Samen maakten dadels en dromedarissen millennia lang het leven op het schiereiland mogelijk. Erzonder zou het onmetelijke binnenland waarschijnlijk onbewoond zijn.

Zonder dadels en dromedarissen zou het onmetelijke binnenland waarschijnlijk onbewoond zijn

Dadels en dromedarissen, daar weten ze in Buraidah alles van. Niet voor niets wordt deze stad met meer dan een half miljoen inwoners de agrarische hoofdstad van Saoedi-Arabië genoemd. De stad herbergt een van de grootste dadelmarkten ter wereld, op de kamelenmarkt worden dagelijks duizenden kamelen te koop aangeboden. Daarnaast zijn er uitgebreide veemarkten voor schapen, geiten, runderen en gevogelte. In de wijde omtrek produceren de boerderijen enorme hoeveelheden groenten en fruit – vooral vijgen, aardbeien, druiven en granaatappels.

Het is al kwart voor zeven wanneer we ’s avonds in volle duisternis in Buraidah arriveren. Een bezoek aan de dadelmarkt zelf zit er niet meer in, we moeten het stellen met een reeks winkels die nog open zijn. Maar ook daar weten ze ons te verbluffen. Kleine supermarkten zijn het, die uitsluitend dadels en hun afgeleide producten in de rekken hebben liggen – verse dadels, gedroogde dadels, ingemaakte dadels, dadelpasta, dadelmelasse, dadeljam, dadelazijn, dadelsap, dadelboter, dadelpoeder, dadeldeeg, vloeibare suiker uit dadels, en zelfs medicinale oplossingen en babyvoeding op basis van dadels.

Buraidah – Dadelmarkt

Met zo’n verscheidenheid hoeft het niet te verwonderen dat elke Saoedi-Arabiër – kinderen, volwassenen en grijsaards – jaarlijks gemiddeld 35,1 kg dadels verorbert. Verspreid over heel het land staan er zo maar even 34 miljoen dadelpalmen. Net iets minder dan er inwoners zijn. Van een volwassen dadelpalm mag je elk jaar zo’n 70 tot 140 kg dadels verwachten, waardoor de jaarproductie op 1,5 miljoen ton komt. Kortom, dit is een miljardenindustrie.

Kleine supermarkten zijn het, die uitsluitend dadels en hun afgeleide producten in de rekken hebben liggen

Dadels vormen dan ook een essentieel element van de Saoedische cultuur, economie en gastronomie. Dat heeft niet alleen met smaak en voedingswaarde te maken, maar ook met religieuze overwegingen. Want indertijd placht Mohammed het vasten te breken met het eten van dadels – overigens steeds een oneven aantal. Tegenwoordig vormen dadels dan ook het

eerste wat de moslim tot zich neemt bij de *iftar*, de maaltijd waarmee hij of zij tijdens ramadan kort na zonsondergang het vasten breekt.

Bovendien zou volgens de islamitische overlevering een *iftar* duizend keer zo veel *tahwab* of beloning voor een goede daad opleveren als je het vasten met een dadel breekt. Eén van Mohammeds adviezen was zelfs om 's ochtends zeven dadels te eten, want dan zal je die dag niet door gif of magie getroffen worden.

Bevruchting gebeurt met de hand, door arbeiders die met een ladder naar boven klimmen om de natuur letterlijk een handje bij te steken

Wereldwijd zijn er 250 à 300 soorten dadels bekend, in Saoedi-Arabië komen er een vijftigtal voor. Maar die zijn niet allemaal even lekker. Meestal wordt de *ajwa* de lekkerste genoemd. Oorspronkelijk groeide die enkel in de omgeving van Medina. De *ajwa* wordt vooral om haar diepe smaak en haar uitzonderlijke voedingswaarde geroemd. Erg populair zijn ook de zachte, extreem zoete *sukkari* en de *khalas* die een langdurige bewaring goed doorstaan. Het zijn vooral die laatste twee variëteiten die naar het buitenland geëxporteerd worden.

Niet onbelangrijk is het feit dat dadelpalmen tweehuizig zijn. Dat betekent dat er mannelijke en vrouwelijke palmbomen zijn en dat het de wind is die voor de bestuiving moet zorgen. Leuk is dat niet voor de kweker, want hij is helemaal aan de grillen van de natuur overgeleverd. Meer nog, de helft van zijn bomen – de mannelijke – dragen geen vruchten en staan daar maar wat te staan.

Commerciële plantages zetten de voortplanting daarom naar hun hand. Voor een honderdtal vrouwelijke bomen cultiveren ze telkens slechts één mannelijke boom. Bevruchting gebeurt vervolgens met de hand, door arbeiders die met een ladder naar boven klimmen om de natuur letterlijk een handje bij te steken. Het plukken gebeurt van juli tot september – tijdens de heetste dagen van het jaar dus.

De ajwa wordt vooral om haar diepe smaak en haar uitzonderlijke voedingswaarde geroemd

Intussen vergapen we ons in de dadelwinkel aan het enorme aanbod, de vele variëteiten en de vele toepassingen. Dadels worden alom geprezen voor hun vele kwaliteiten – rijk aan vezels, rijk aan essentiële mineralen, rijk aan antioxidanten, rijk aan energie op basis van natuurlijke suikers. Gezond en lekker dus, waar vind je dat nog? Beladen met doosjes, pakjes en flesjes allerhande klimmen we terug de bus in en laten ons naar het hotel voeren.

Top

Maandag 9 februari | Buraidah – Ushaiqer – Riyad

Buraidah – Kamelenmarkt

Niet alleen de dadelmarkt van Buraidah is de grootste ter wereld, ook haar kamelenmarkt heeft zich dat predicaat toegeëigend. Dat ze in het Indiase Pushkar precies hetzelfde beweren, doet daar geen afbreuk aan. Want de kamelenmarkt van Pushkar is inderdaad de grootste ter wereld als het op een jaarlijks evenement aankomt. Maar als het om een permanente markt gaat, waarbij je dag in dag uit kamelen kan kopen en verkopen, dan laat Buraidah de concurrentie ver achter zich.

Al zullen we daar vandaag niet veel van merken, want echt druk is het op deze kamelenmarkt enkel tijdens het weekend – op donderdag en vrijdag dus. Op een maandag zoals

vandaag zal het er eerder rustig aan toe gaan. Toch is het schouwspel nog altijd boeiend genoeg om er vroeg voor uit bed te komen. Vroeg, dat wil in dit geval zeggen om half zes. Want de markt gaat omstreeks zes uur 's ochtends van start, net na *fadjr*, het eerste gebed van de dag.

De kamelenmarkt is een zuivere mannenzaak. Er is letterlijk geen enkele vrouw te zien

Op het zanderige terrein aan de oostelijke rand van de stad is het inderdaad een drukte vanjewelste. Onder het scherend licht van de

opkomende zon ontplooit zich een hectisch schouwspel met druk-doende bedoeïenen, vaak met de smartphone in de hand, en honderden dromedarissen in alle kleuren en formaten. Wat meteen opvalt is dat de kamelenmarkt een zuivere mannenzaak is. Er is letterlijk geen enkele vrouw te zien.

Maar wat nog meer opvalt is het feit dat de meeste dromedarissen noodgedwongen in het zand zitten. Ze kunnen niet anders, want hun eigenaars hebben de kuiten van hun voorpoten tegen hun dijen opgebonden. Overeind komen is in die situatie onmogelijk. Bij sommige dromedarissen is slechts één voorpoot opgebonden, zodat ze wel kunnen rechtstaan en zelfs een beetje kunnen stappen. Voor zover hun eigenaar dat toelaat. Al is voorthuppelen een betere omschrijving van de beweging die daaruit voortkomt.

Spectaculair is de manier waarop de dromedarissen aangevoerd worden. Meestal gebeurt dat met een pick-uptruck waarop een kleine kraan gemonteerd is. Daarmee wordt het dier uit de laadbak getild en op de begane grond gezet. Volwassen dieren zijn daar kennelijk

Onderzoek van het gebit

Rasdieren

vertrouwd mee en geven nauwelijks een krimp tijdens hun korte zweefvlucht. Bij jonge dromedarissen staat de angst echter in hun ogen te lezen.

Bij jonge dromedarissen staat tijdens die korte zweefvlucht de angst in hun ogen te lezen

Kopen en verkopen, dat is waar het hier om draait. Waarvoor je hem gaat gebruiken is natuurlijk de eerste vraag die je jezelf stelt wanneer je de aankoop van een dromedaris overweegt. Koop je hem voor zijn vlees en zijn wol, of voor zijn melkproductie? Wil je ermee gaan fokken of hem voor transport door de woestijn gebruiken? Of ben je naar een heus rasdier op zoek waarmee je aan schoonheidswedstrijden of aan races kan deelnemen?

Af en toe is er een dromedaris die zich niet neerlegt bij de bevelen van zijn meester. Die slaat dan met een bamboestok

In functie daarvan ga je het dier grondig observeren. Houding, lichaamsvorm en omvang geven een eerste indruk. Een stevige, rechtopstaande bult is alvast een teken van

een goede gezondheid en veel vetreserve. Tanden en tandvlees zeggen dan weer iets over de leeftijd. Ben je geïnteresseerd in melkproductie, dan neem je de uier grondig onder de loep. Is hij groot en gezond, met gelijkmatige tepels en een goede textuur zonder zichtbare afwijkingen of littekens?

De ogen moeten groot en expressief zijn, met opvallend lange, donkere wimpers

Ben je op zoek naar een schoonheidskoningin onder de dromedarissen, dan let je natuurlijk op nog heel wat meer kenmerken. Om maar wat te noemen, de ogen moeten groot en expressief zijn, met opvallend lange, donkere wimpers. De lippen horen vol te zijn, sierlijk naar beneden te hangen en vooral de tanden te bedekken. Van de vacht wordt een natuurlijke, gezonde glans verwacht. Is de

neus nogal breed en vertoont ze een elegante kromming, dan heeft de dromedaris een streepje voor. Hangt daarentegen de bult een beetje slapjes naar één kant, dan kan de dromedaris het al meteen schudden.

De lippen horen vol te zijn, sierlijk naar beneden te hangen en vooral de tanden te bedekken

Onnodig te zeggen dat botox, fillers, kunstmatige inflaties van de bult en spierversterkende hormonen in dit selecte wereldje onvermijdelijk hun intrede hebben gedaan. En dat wedstrijdjury's er alles aan doen om dieren met dergelijke illegale *verfraaiingen* op te sporen en te diskwalificeren.

Terug naar de markt. Voor een dromedaris die je omwille van zijn vlees koopt, leg je 3 000 à 5 000 riyal op tafel, of misschien zelfs

Schapenmarkt

8 000 riyal (680, 1 140 of 1 820 euro). Voor een dromedaris om te berijden dok je 8 000 tot 20 000 riyal af (1 820 tot 4 550 euro), een dromedaris die aan een schoonheidswedstrijd meedoet, kan tot een miljoen riyal kosten (230 000 euro).

Het lijkt bijna alsof elke schapenboer zich in een ander ras gespecialiseerd heeft

Verkopen gebeurt per opbod. We horen mannen luidruchtig roepen en dromedarissen droevig kreunen. Dat laatste heeft niet met het proces van het bieden te maken, wel met de onaangename positie waarin de dieren al die tijd zitten. Af en toe is er een dromedaris die zich niet neerlegt bij de bevelen van zijn meester. Die slaat dan met een dunne bamboestok op de romp of op de kuiten van het rebelse dier. Volstaat dat niet, dan past hij de ultieme, maar ook pijnlijkste sanctie toe – met de vlakke hand op een oog van de dromedaris slaan.

Van meer bescheiden allure is de aanpalende schapenmarkt. Hier worden de dieren met een kleine pick-up aangevoerd. Soms blijven

Ushaiqer – Huis van Sulaiman al Humayyd

ze in de laadbak staan, wachtend op een potentiële koper, soms drijft de eigenaar hen in een omheinde ruimte samen. Omvangrijk is deze markt niet, maar wat een verscheidenheid biedt hij. Het lijkt bijna alsof elke schapenboer zich in een ander ras gespecialiseerd heeft.

Ushaiqer is Arabisch voor Klein Blondje. Die leuke naam ontleent het dorp aan de goudkleurige heuvels die het omringen

Twee uur rijden is het nu naar Ushaiqer, een kleine tweehonderd kilometer ten zuidoosten van Buraidah. Aanvankelijk is het de comfortabele 65 die ons over het kale plateau voert, dan is het de wat verwaarloosde 505. Zo ver onze blik reikt, lijkt hier niets te groeien, op plukken gras na die zich hier op wonderlijke wijze weten te handhaven. Hier en daar slagen vrij rondlopende dromedarissen er toch nog in voldoende voedsel bij elkaar te scharrelen. Dichter bij onze bestemming maken enkele rode zandduinen hun opwachting.

Even na twaalf bereiken we Ushaiqer, Arabisch voor *Klein Blondje*. Die leuke naam ontleent het dorp aan de goudkleurige heuvels die het omringen. Groot is het niet, het telt amper 9 000 inwoners. Toch bestaat het al meer dan vijftienhonderd jaar en was het eertijds een vaste halteplaats voor pelgrims die uit het huidige Koeweit, Irak en Iran naar Mekka op weg waren.

Veel belangrijker is evenwel het feit dat Ushaiqer de bakermat is van de familie Al ash-Sheikh. Nog steeds is dat de machtigste religieuze familie in Saoedi-Arabië. Zij stammen af van Mohammed ibn Abd al Wahab, de grondlegger van het wahabisme. Onder zijn impuls werd deze streng orthodoxe variant van de islam de staatsgodsdienst van het koninkrijk.

Het onooglijke Ushaiqer groeide uit tot het belangrijkste religieuze en intellectuele centrum van Centraal-Arabië

Al in de 16e en de 17e eeuw groeide het on-

Huis van Sjeik Ibrahim bin Saleh Aleisa

ooglijke Ushaiqer uit tot het belangrijkste religieuze en intellectuele centrum van Centraal-Arabië. Van alle kanten stroomden islamitische geleerden toe om in Ushaiqer te studeren. De theologische fundamenten die later de basis zouden vormen voor het wahabisme, werden hier door lokale schriftgeleerden generaties lang gecultiveerd en onderwezen.

Tegenwoordig is Ushaiqer bij toeristen vooral bekend vanwege zijn *Heritage Village*, een openluchtmuseum van traditionele woningen van adobestenen die grotendeels behouden gebleven zijn, maar niet langer bewoond zijn. Een tiental jaar geleden heeft de Saoedische overheid een grootscheeps restauratieprogramma op gang gebracht. Al is dat nog lang niet voltooid, je kan er toch al een goede indruk opdoen van de traditionele omgeving waarin het wahabisme kon groeien en tot bloei kon komen.

Ushaiqer biedt een goede indruk van de traditionele omgeving waarin het wahabisme kon groeien en tot bloei kon komen

Nadjdarchitectuur – Binnenhof

Nadjdarchitectuur – Voorgevel

Het gerestaureerde deel van Ushaiqer blijkt een magnifiek uitstalraam van de traditionele Nadjd-architectuur te zijn

Het werd dan ook als een ongeziene provocatie ervaren toen in juli 2017 op Snapchat een videoclip verscheen van een jonge Saoedische vrouw zonder hoofddoek, gekleed in een minirok en een naveltruitje. En dat nota bene tussen de leemstenen muren van het aloude Ushaiqer, de bakermat van het wahabisme – *adding insult to injury*.

Khulood, de dame in kwestie, mocht het bij de politie gaan uitleggen. Haar verdediging kwam erop neer dat ze de video niet zelf gepost had, dat ze steeds in het gezelschap geweest was van een *muharam*, een mannelijk familielid, zoals de wet het voorschrijft, en dat er geen derden bij de clip betrokken waren. Uiteindelijk werd Khulood zonder aanklacht terug vrijgelaten. Had de internationale commotie bij die uitzonderlijke blijk van clementie een rol gespeeld? Of had het te maken met het bezoek van de familie Trump twee maanden voordien, waarbij Melania en

Ivanka *zonder* hoofddoek in het openbaar mochten verschijnen?

Dat er in dit bescheiden dorp zo maar even 25 moskeeën waren, verbaast ons niet, gezien zijn voorgeschiedenis

Wij nemen ons voor niet te provoceren met onze kleding – toch niet opzettelijk – en beginnen de oude stad te verkennen. Een brede aarden muur met massieve torens en poorten van tamarisk omgaven de stad. Binnen waren er ongeveer 400 huizen, waarvan er meer dan honderd intussen gerestaureerd zijn. Dat er in dit bescheiden dorp zo maar even 25 moskeeën waren, verbaast ons niet, gezien zijn voorgeschiedenis. Voorts waren er, niet onbelangrijk, 80 zoetwaterputten.

Het gerestaureerde deel van Ushaiqer blijkt een magnifiek uitstalraam van de traditionele Nadjd-architectuur te zijn. Uitsluitend leemstenen gebouwen staan hier, meestal op een fundering van een vijftal lagen kalksteen en andere lokale gesteenten. Voor de daken zijn stammen van tamarisken en palmbomen gebruikt, terwijl palmbladeren en een laag klei voor de afdekking zorgen. Soms wordt het plafond ook nog door houten palen ondersteund.

De okerbruine gevels schitteren in de zon, met helemaal bovenaan de witte driehoekige kantelen die zo kenmerkend zijn voor deze stijl. Hier en daar merken we een *tarma* boven de deur, een uitkragend kijkgat aan de voorgevel waarlangs de vrouw des huizes, zonder zelf gezien te worden, kon nagaan wie de bezoeker was die voor de deur stond – meer bepaald of dat een man was of een vrouw. Houten deuren, minutieus bewerkt en soms zelfs beschilderd, geven elke historische woning haar eigen identiteit. Geen wonder dat op verscheidene huizen een uithangbord prijkt dat de naam van de fiere eigenaars onthult.

De steegjes zijn vaak overdekt, met openingen voor lichtinval en luchtcirculatie, waardoor een milder microklimaat ontstaat

Een eerste pronkstuk is de woning van Ibrahim bin Saleh Aleisa, een van de meest voor-aanstaande historici van Najd. Geboren in

Woning met tarma (kijkgat boven de deur)

1854, gestorven in 1925, was hij tijdens zijn leven al zeer gerespecteerd, getuige de titel sjeik die hij mocht voeren. Dat mochten alleen mannen – maar ook enkele vrouwen – die als leider aanzien hadden verworven, zowel op geestelijk als op wereldlijk gebied. De restauratie van zijn woning is door zijn nabestaanden bekostigd.

We kuieren verder door steegjes die vaak overdekt zijn, met af en toe een opening voor lichtinval en luchtcirculatie, waardoor een iets milder microklimaat ontstaat. Onwillekeurig moeten we aan de oude stad van Al Ula terugdenken, al doet het oude Ushaiqer minder klinisch aan.

Wellicht heeft dat laatste ook te maken met het feit dat de boomgaarden van deze oasestad bij de restauratie betrokken zijn. Nog steeds kan je hier tussen de palmbomen struinen. We kijken uit over een terrein vol palmbomen, waar de individuele perceeltjes met muurtjes van zandsteen afgezet waren.

Plafond

Via de tarma kon de vrouw des huizes nagaan wie de bezoeker was die voor de deur stond

In feite vormden dadelpalmtuinen en waterputten de levensader van deze historische oase. Al eeuwenlang wordt de weelderige groene gordel van palmen rond de leemstenen stad door een geavanceerd netwerk van onderling verbonden waterputten in stand gehouden. De

Ruïnes van de oude stad

Waterput (links), kleine moskee (rechts)

kunst van het waterbeheer, daar waren de inwoners van Ushaiqer meesters in. Zo wisten ze een dor landschap blijvend tot een agrarisch paradijsje om te toveren.

De dadelpalmtuinen en de waterputten vormden de levensader van deze historische oase

Boven een waterput zien we nog steeds het wankele staketsel waaraan een emmer hing om water op te halen. Ernaast staat een amorfe massa adobestenen waarin we een moskeetje zouden moeten herkennen, in de achtergrond zien we de verkruimelde restanten van de stadsmuur. Een puinhoop eigenlijk. Een andere omschrijving is er niet voor de wijken die nog niet gerestaureerd zijn. Het geeft te denken over de enorme inspanningen die hier al geleverd zijn en nog moeten worden.

Met zorgvuldig waterbeheer wisten ze een dor landschap tot een agrarisch paradijsje om te toveren

Zonder twijfel een van de mooiste huizen is Dar al Mishraq, een voorname woning aan een klein pleintje in het centrum van de stad. De fraaie halfronde gevel opent met een witte portiek naar het pleintje. Wit stucwerk omgeeft de indrukwekkende houten deur, terwijl het open balkon op de eerste verdieping op gelijkaardige wijze afgewerkt is. Op

Dar al Mishraq

Deur van Dar al Mishraq

Eerste basisschool

beide niveaus herkennen we de vertrouwde driehoekige kantelen.

De fraaie halfronde gevel van Dar al Mishraq opent met een witte portiek naar het pleintje

Luttele meters daarvandaan staat een gebouw dat ze hier de eerste basisschool noemen. Al is het minder fraai afgewerkt dan Dar al Mishraq, daarom is het niet minder belangrijk. Want het dateert uit 1950 en getuigt van de toenmalige inspanningen om formeel overheidsonderwijs in deze regio te introduceren. Dat overbrugde de kloof tussen het traditionele leven in Nadjd en moderne wetenschappelijke bezigheden, zo lezen we, en vormde aldus een eerbetoon aan het belang van kennis in de geschiedenis van Ushaiqer. Dat mag wel zijn, maar toch ontkomen we niet aan de vaststelling dat, historisch gezien, in Ushaiqer die zogenaamde *moderne wetenschappelijke* kennis zich de facto steeds tot het religieuze beperkte.

Ook de Al Mufailaqiyamoskee is reeds gerestaureerd. Een fraai gebouw is het, dat in zijn sobere eenvoud getuigt van de puriteinse strekking van het wahabisme. Uitbundige versieringen zal je hier vergeefs zoeken, want die kunnen de gelovige alleen maar van de focus op het gebed afleiden.

Wahabieten belijden een zeer strenge, letterlijke navolging van de Koran en van de *soenna*, de regels die op het leven van de Profeet gebaseerd zijn. Elke afwijking van die strikte leer zoals het sjiisme, het soefisme of het liberale soennisme verwerpen ze vigoureus.

In haar sobere eenvoud getuigt de Al Mufailaqiyamoskee van de puriteinse strekking van het wahabisme

Scheiding tussen mannen en vrouwen, kledingvoorschriften, voedingsvoorschriften, gebedsvoorschriften en economische voorschriften worden strikt nageleefd. Iedere vorm van persoonsverheerlijking, inclusief

Al Mufailaqiyamoskee

het nemen van foto's van mensen, is verboden. Zelfs het vieren van een verjaardag of het participeren in democratische structuren wordt als niet-islamitisch gezien.

Zelfs het vieren van een verjaardag of het participeren in democratische structuren wordt als niet-islamitisch gezien

Wahabieten noemen zichzelf dan ook liever salafisten, een term die naar de *voorgangers* verwijst. Want de term wahabisme verwijst in feite naar Mohammed ibn Abd al Wahab, de grondlegger van de stroming. En dat zweemt naar een personencultus, iets waar de Profeet absoluut niet van wou weten.

Uiteraard is de typische Nadjdarchitectuur ook in de moskee prominent aanwezig – okerbruine leemstenen muren, een dak van tamarisk en palmbladeren, driehoekige elementen in de ramen en op de gevels, witte kantelen die scherp tegen de blauwe lucht afsteken. Een koepel zal je nooit zien op dergelijke moskeeën.

Zeer opvallend is de minaret. Geen cilindervormige structuur die als een potlood ten hemel wijst, maar een brede, stompe toren, vier verdiepingen hoog, met bovenaan een platform dat met witte kantelen afgeboord is.

Diezelfde elementen herkennen we in de *misbah*, de gelijkvloerse gebedszaal van de moskee, waar de *mihrab*, de gebedsnis, met bloemmotieven van gips versierd is. Een grote ruimte overspannen is met traditionele bouwelementen niet mogelijk, vandaar dat twee rijen pilaren het dak moeten ondersteunen.

Zeer opvallend is de minaret – een brede, stompe toren, vier verdiepingen hoog, met bovenaan een platform dat met witte kantelen afgeboord is

Nieuw voor ons is de *khalwa*, de kelderruimte die ook als gebedszaal kan dienen. Naar verluidt gebeurde dat tijdens de wintermaanden. Ze is ongeveer zo groot als de bo-

Gebedszaal

Khalwa (ondergrondse gebedszaal)

vengrondse gebedszaal, met twee rijen pilaren ter ondersteuning. De kale, witgekalkte wanden vertonen geen spoor van decoratie.

De khalwa, de kelderruimte, werd tijdens de wintermaanden als gebedszaal gebruikt

Net naast de moskee bevindt zich een medresse, een eerder spartaanse ruimte met twee witte pilaren en een U-vormige zitbank tegen de muur waar onderwijs verstrekt werd. Generaties lang heeft deze moskee als een belangrijk educatief centrum gediend. Maar ook in het sociale weefsel van de stad heeft ze een cruciale rol gespeeld. Want moskeeën waren vaak een steunpunt voor de minderbedeelden.

Op weg naar de bus worden we door Ibrahim onderschept. Met aandrang nodigt hij ons uit voor een bezoek aan *zijn* Hamal Al Salim Heritage Museum. Daar blunderen we al meteen door onze schoenen niet uit te trekken vooraleer we over de tapijten schuifelen. Het weerhoudt Ibrahim er niet van onverstoorbaar zijn boeiende uitleg te geven.

Plafond van de medresse

Niet alleen voor zijn typische architectuur wordt Nadjd geroemd, maar ook voor de excellente gastvrijheid van zijn inwoners. Ibrahim is daar geen uitzondering op

Een curieus, intrigerend amalgaam is het wat hier in enkele relatief kleine kamers bij elkaar gebracht is. Zouden we het thema moeten noemen dat de beheerders van deze collectie bij het verzamelen van artefacten geïnspireerd heeft, dan komt daar maar één concept voor in aanmerking – *Om*

Medresse

het even wat. Je treft er een cassetterecorder aan naast een kalebas van pompoen, een modelautootje van een rode Ford 1948F1-pick-up naast een traditionele dadelpers, een versteende hagedis naast een revolver.

Een curieus, intrigerend amalgaam is in de relatief kleine kamers van het museum bij elkaar gebracht

Tegen de wand hangt een indrukwekkend arsenaal van Ottomaanse wapens naast complete panelen van manshoge, rijk beschilderde deuren en tuig voor de paarden die emmers water uit een waterput tilden. Elders zien we een draagkoets voor een vrouw die op bedevaart is naar Mekka, een krik voor auto's met pech, een vat van kamelenhuid, een collectebus voor de armen, een antiek telegraaftoestel. Oude munten en dikke houten deursleutels zijn er te kust en te keur.

Bijzonder fier is Ibrahim over een gesofisticeerd houten kabinet. Een van de deurtjes is niet gesloten, maar de truc om het te openen vinden we niet. Helemaal verbaasd zijn wij dan weer over de antieke abaya die hij ons toont. De zwarte stof is gemaakt om de vrouw helemaal in te pakken, zelfs haar ogen zie je niet. Enkel voor de duimen zijn twee kleine gaten gemaakt, zodat de vrouw tenminste iets kan vastnemen.

Niet alleen voor zijn typische architectuur wordt Nadjd geroemd, maar ook voor de ex-

Hamal Al Salim Heritage Museum – Ottomaanse wapens

Mallen voor het maken van adobestenen

Riyad anno 1866 (Ushaiqer, Hamal Al Salim Heritage Museum)

cellente gastvrijheid van zijn inwoners. Ibrahim is daar geen uitzondering op. Lang duurt het niet voor we samen in het rond zitten, genietend van een tasje *qahwa*, de Arabische koffie. En van de heerlijke dadels, uiteraard.

Een laatste rit van iets meer dan tweehonderd kilometer zal ons nu naar Riyad brengen, de hoofdstad van het koninkrijk. Goede en minder goede rijstroken wisselen elkaar af. Even na half zeven verschijnt geleidelijk de spectaculaire skyline aan het raam. Namen zoals McDonalds, Burger King, Zara en Nike laten er geen twijfel over bestaan – zoals overal ter wereld heeft ook hier de globalisering vaste voet aan de grond gekregen.

Af en toe vangen we een glimp op van de al Majdoultoren waarvan de gevels spiraalsgewijs naar boven wentelen

Maar deze stad heeft natuurlijk veel meer in petto. Dat zullen we de komende twee dagen ervaren. Af en toe vangen we daar nu al een glimp van op. Zoals de al Majdoultoren, een fascinerende blauwgrijze wolkenkrabber waarvan de gevels als een reusachtige DNA-streng spiraalsgewijs naar boven wentelen. Op elke verdieping is de vloerplaat 2,5° gedraaid ten opzichte van de vloerplaat van de verdieping daaronder. Het gecumuleerde effect daarvan is dat de rotatie helemaal bovenaan 135° bedraagt ten opzichte van de begane grond.

Bijna een uur duurt het om de stad te doorkruisen op weg naar ons hotel. Verbazen hoeft dat niet, aangezien de *stad* Riyad een oppervlakte heeft van 1 973 km², dat is twee derde van de oppervlakte van de *provincie* Antwerpen.

Top

Riyad anno 2026 – al Majdoultoren

Jaak Palmans
© 2026

Lees het vervolg in (7/7)
Derde keer, goede keer